

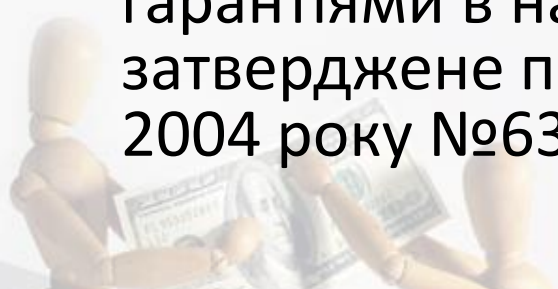

Презентація 6.

2.6.2.Гарантія та застава як способи забезпечення виконання зобов'язань у кредитних правовідносинах

Законодавство, яке регулює правовідносини гарантії

- ✓ ст. ст. 560-569 ЦК України;
- ✓ ст. 200 ГК України;
- ✓ Уніфіковані правила для договірних гарантій (редакція 1978 року, публікація Міжнародної торговельної палати №325);
- ✓ Типові зразки для випуску договірних гарантій (редакція 1983 року, публікація №406);
- ✓ Уніфіковані правила для гарантій за вимогою (редакція 1992 року, публікація №458);
- ✓ Типові зразки для випуску гарантій за вимогою (публікація №503), затверджені Міжнародною торговельною палатою (ICC);
- ✓ Положення про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах”, що затверджене постановою Правління НБУ від 15 грудня 2004 року №639.

✓ Гарантія є одним із видів забезпечення виконання зобов'язань (ч.1 ст. 546 ЦК України).

✓ За гарантією банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку (ст. 560 ЦК України)

✓ Гарант відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником

Суб'єктний
склад
учасників
відносин,
пов'язаних з
гарантією

```
graph TD; A((Суб'єктний склад учасників відносин, пов'язаних з гарантією)) --> B[Гарант]; A --> C[Бенефіціар]; A --> D[Принципал];
```

Гарант

Бенефіціар

Принципал

Гарантом є особа, яка видає письмовий документ (гарантію), який містить зобов'язання сплатити грошову суму кредиторіві (бенефіціару) за його вимогою відповідно до умов гарантії.

Гарантом може **виступати банк, страхова компанія або інша фінансова установа**. Згідно з Законом України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” до фінансових установ, крім банків та страхових компаній, належать **кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи**.

Принципал є боржником за основним зобов'язанням перед кредитором (бенефіціаром), належне виконання якого забезпечене гарантією. Принципалом може бути будь-який учасник цивільних правовідносин.

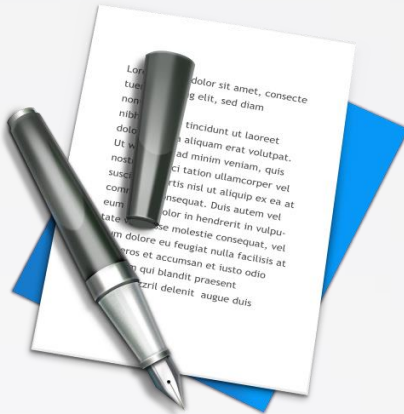

Бенефіціар є кредитором принципала за таким основним зобов'язанням та кредитором гаранта за гарантійним зобов'язанням. Бенефіціаром може бути будь-який учасник цивільних правовідносин.

Гарантія згідно з ЦК України є одностороннім правочином, а не договором.

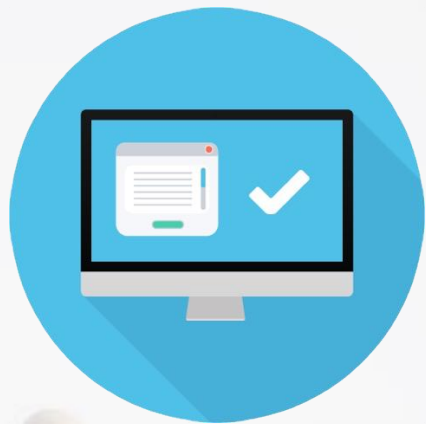
Видачі гарантії може передувати укладення договору про надання гарантії, що укладається між гарантом і принципалом. Вказаний договір за своєю правовою природою є договором про надання фінансових послуг.

Лише після прийняття рішення про видачу гарантії та підписання договору про надання гарантії оформлюється гарантія.

Гарантійне зобов'язання повинно бути оформлене у вигляді письмового документа, а оскільки гарантами можуть виступати лише юридичні особи, то згідно зі ст. 207 ЦК України обов'язковими є **підписи їх уповноважених осіб**. Недотримання вказаних вимог має наслідком нікчемність гарантії (ст. 547 ЦК України)

Видача **гарантій в електронному вигляді** відповідно до ст. 207 ЦК України відповідає письмовій формі правочину. При цьому електронний документ визнається **банківською гарантією**, якщо він виданий з дотриманням вимог Закону України “Про електронні документи та електронний документообіг” і Закону України “Про електронний цифровий підпис” та дозволяє з достовірністю встановити особу гаранта.

Обов'язкові реквізити гарантії:

строк (ст. 561 ЦК України)

сума, на яку видана гарантія (ст. 566 ЦК України)

вказівка на основне зобов'язання, яке забезпечується

умови пред'явлення платіжної вимоги, в тому числі перелік документів, які зобов'язаний додати бенефіціар до вимоги
(ч. 2 ст. 563 ЦК України)

Видача гарантії оформлюється у вигляді документа під назвою **“Гарантія”**, **“Банківська гарантія”** або **“Гарантійний лист”** із дотриманням ряду вимог щодо включення обов'язкових реквізитів.

Гарантія є **строковим зобов'язанням**. Строк дії гарантії повинен бути вказаний в гарантії і є її істотною умовою. За відсутності умови про строк гарантійне зобов'язання вважається таким, що не виникло.

Вказаний строк є **преклюзивним** (припиняючим). Незалежно від причин пропуску строку він **не може бути зупинений**, не може перериватися чи бути поновлений судом.

У межах вказаного строку бенефіціар повинен звернутися до гаранта з **простою письмовою вимогою**, яка повинна бути оформлена у відповідності до ч. 2 ст. 563 ЦК України.

Види гарантій:

Відклична

(може бути у будь-який час змінена або анульована гарантом)

Безвідклична

(умови не можуть бути змінені і вона не може бути припинена гарантом згідно з заявою принципала без згоди бенефіціара)

Згідно зі ст. 572 ЦК України в силу застави кредитор (заставодержатель) має право у разі невиконання боржником (заставадавцем) зобов'язання, забезпеченого заставою, одержати задоволення за рахунок заставленого майна переважно перед іншими кредиторами цього боржника, якщо інше не встановлено законом (право застави).

Види застав:

Іпотека

Заклад

Підстави виникнення застави

- **Договір** (ст. 584 ЦК України, ст. 12 Закону України “Про заставу”, ст. 18 Закону України “Про іпотеку”)
- **Закон** (купівля-продаж товару в кредит (ч. 6 ст. 694 ЦК України), для забезпечення своїх вимог за договором комісії (ч. 1, ч. 2 ст. 1019 ЦК України) тощо)
- **Рішення суду** (забезпечення позову (153 ЦПК України))

Істотні умови договору застави*

Суть зобов'язання, забезпеченого заставою

Розмір зобов'язання, забезпеченого заставою

Строк виконання зобов'язання, забезпеченого заставою

Опис предмета застави

Інші умови, погоджені сторонами

* ст. 584 ЦК України та ст. ст. 12 та 41 Закону України “Про заставу”

Форма договору застави

Письмова
форма

- ч. 1 ст. 547 ЦК України

Письмова
форма з
нотаріальним
посвідченням

- Предметом застави є нерухоме майно, речі, на які законом поширено режим нерухомого майна, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації (наприклад, транспортні засоби, космічні об'єкти)

Реєстрація застави рухомого майна

Реєстрація застави рухомого майна здійснюється у порядку, передбаченому Законом України “Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень”.

Юридичне значення реєстрації застави рухомого майна полягає в тому, що заставодержатель зареєстрованої застави має переважне право на задоволення вимог із заставленого майна перед заставодержателями незареєстрованих застав та заставодержателями застав, які зареєстровані пізніше (ч. 5 ст. 18 Закону України “Про заставу”)

Разом з тим, слід враховувати, що реєстрація застави не пов’язується з моментом виникнення права застави та не впливає на чинність договору застави (ч. 2 ст. 16 Закону України “Про заставу”)

У разі недотримання сторонами вимоги щодо нотаріального посвідчення договору застави право застави в силу ст. 585 ЦК України та ст. 16 Закону України “Про заставу” не виникає.

Недотримання законодавчих вимог щодо реєстрації застави не може бути підставою для визнання відповідного договору недійсним. У такому разі застагодержатель незареєстрованої застави позбавлений права вимагати задоволення його вимог за рахунок заставленого майна, у тому числі й права звернення стягнення на це майно переважно перед іншими застагодержателями одного й того ж рухомого майна, зареєстрованого в реєстрі.

**Сторони договору
застави**

Заставодержатель

Заставадавець

Боржник

**Третя особа
(майновий
поручитель)**

Способи звернення стягнення на предмет застави

Позасудовий

передача предмета застави у власність
заставодержателя

Продаж заставодержателем предмета застави
шляхом укладення договору купівлі-продажу з іншою
особою-покупцем або на публічних торгах

відступлення заставодержателю права задоволення забезпеченої
обтяженням вимоги у разі, якщо предметом забезпечувального
обтяження є право грошової вимоги

переказ заставодержателю відповідної грошової суми, у тому числі в
порядку договірної списання, у разі, якщо предметом
забезпечувального обтяження є гроші або цінні папери

реалізація заставленого майна на підставі виконавчого
напису нотаріуса